

WARAY - WARAY VERSION

FREEDOM OF INFORMATION BRIEFER

TRANSLATION BY: ALICE E. NICART, PIA-08, TACLOBAN CITY, LEYTE

www.foi.gov.ph

foi.pco@gmail.com | foi@pco.gov.ph
(02) 733-1102 ; (02) 733-8665

FOI Philippines @foi_ph

Ano ba an EO No. 2?

Niyan han ika-23 han bulan han Hulyo tuig 2016, ginpirmahan ni Presidente Rodrigo Roa Duterte an Executive Order N0.2, nga ginkikilala Freedom of Information (FOI) Executive Order (EO). Ine nga kamanduan in nasususubay han igin sisiring han Batakan Balaud (Constitution) nga katungod han katawhan nga makatagamtam hin impormasyon nga may kalabutan ha ira.

Ine nga Executive Order in nagmamando han mga opisina han Ehikutibo nga Sangay han Gobierno (Executive Branch) lakip na adton mga gintatag-iyahan ug iginpapa-ilaarum han pagkontrolar han gobierno nga mga korporasyon [government-owned-or controlled corporations (GOCCs)], ug an mga kolehiyo ug unibersidad nga gintatag-iyahan han gobierno [state-owned colleges and universities (SUCs)].

Igin-mamandu gihapon hini nga EO ha ngatanan nga mga departamento, ahensiya ug mga opisina han gobierno, nga ira igpakita/ipabasa an mga rekord pam-publiko (public records), sugad han mga kontrata, mga dokumento hin mga transaksyones ug mga impormasyon nga pagkikinahanglanon hin usa nga membro han publiko, labot han mga sentisitibo nga impormasyon ug mga datos nga posibili madabihan an kabug-usan nga seguridad ug kahimyangan han nasud.

Ano an FOI?

An FOI EO in usa nga importante nga mekanismo nga nagduduso han hayag/sayod (transparent) nga proseso nga pagpalakat han pangbobernohan.

Pinaagi han FOI, magkakamay-ada na kusog/poder an mga mulopyo nga magplastar hin pormal nga pakiana, agud matagan hin igo nga impormasyon kasumpay han pamalakad han gobierno, labot hin mga sensitibo nga mga datos, nga madadabihan an seguridad o kahimyangan han nasud. Haom gihapon an FOI han nagpapasigi nga ginbubuhat han mga ahensiya, komo ira obligasyon han pagpapahayag ha publiko han mga impormasyon, ha ngaran han dayag o sayod nga pagpalakat han pang-gobernohan.

An Freedom of Information in usa nga importante nga rikado han kan Presidente Duterte plano para hin Maupay nga Pang-gobernohan (Good Governance) agud ipatuman an reporma ug mga inisyatibo, abir paman mahipadukwag an dayag ug eksakto nga kasayoran, tim-os nga pagkatin hin responsabilidad, sugad man han kanan tawo aktibo nga pagpartisipar ha pamalakad han proseso han gobierno.

Hin-o an pwede umaro hin FOI?

Ha ilarum han FOI EO, bisan hin-o nga Pilipino in pwede umaro hin impormasyon ha bisan diin nga opisina hin gobierno nga hintutungan. Palisiya ugaring nga, hin-o man nga mag-aaro hin impormasyon in magpapahayag hin proyba hin pagkilala ha iya/ID (Passport, driver's license, SSS ID, voter's ID).

Pwede mag-aro hin impormasyon ha diin man nga opisina ha ilarum han Executive Branch han gobierno lakip na an mga national government agencies (NGAs) etc.

Mayda ba dire sakop han FOI?

Oo. An masunod an mga diri sakop han FOI, sugad nga ginkikilala han Batakan Balaud (Constitution).

1. Impormasyon nga para la o pribilihiyo la han Ehikutibo;
2. Impormasyon nga may kalabutan han seguridad han nasud, depensa ug adton may kalabutan han relasyon han Pilipinas ha iba nga mga nasud;
3. Impormasyon may kalabutan han pagpatuman han mga balaud, para han kabug-usan nga proteksyon han publiko ngan, sugad man, para han katalwasan hin usa nga pribado nga tawo;
4. Impormasyon nga gin-kokonsiderar importante itago para matagan proteksyon an pribado nga kinabuhi hin usa nga tawo, labi na adton mga menor-de-edad, mga biktima hin krimen ug an mga gin-aakusaran kundi diri pa napapamatud-an nga sala-an, sugad nga igintatahap kontra ha iya.
5. Mga impormasyon ug dokumento nga kilalado nga importante ngan iginhatag la gihapon hin iba nga ahensiya han goberno tungod kay ini in gagamiton hin mas hilarom pa nga imbistigasyon hin lain la nga ahensiya nga nangaro hin impormasyon, sugad pananglitan han nagtitikang nga impormasyon ha mga korte ug iba pa nga mga ahensiya.
6. Impormasyon nga hilaw pa ug waray pa opisyal nga konpirmasyon.
7. Mga datos/impormasyon nga produkto hin mga pag-imbistigar nga gintatagad importante kaupay nga diri anay igpagawas o igpahayag.
8. Mga impormasyon may kalabutan han pamalaud ug proseso han sistema han mga banko;
9. Iba pa nga mga prohibido igpahayag nga mga impormasyon subay han mga balaud ug mga regulasyon.

Para han kadugangan nga Impormasyon, bisitaha la an amon websayt: www.foi.gov.ph

Paunan-o man an pag-aro hin impormasyon?

Ig-surat an imo pakiana.

Siguraduha nga naka-surat an imo kumpleto nga ngaran, numero kun hain ka matatawagan ngan hatag hin imo balido nga ID komo proveba han pagkilala ha imo. Pwede gamiton an kanan FOI standard nga porma han pamakiana, pwede magsurat, pwede gihapon ha email, o, pwede gihapon mag-on line ha eFOI portal (www.foi.gov.ph).

Ipasabot an impormasyon nga karuyag nimo makuha.

Pwede aroon an masunod nga mga dokumento basar han EO No. 2: Impormasyon, opisyal nga mga rekord, pambubliko nga mga rekord, dokumento ug mga papeles mahiunong hin mga opisyal nga gios, transaksyones, desisyon sugad man han mga datos nga produkto han kanan gobierno pag-aram nga ginagamit nga basaranan hin paghurma hin mga palisiya, ugaring depende gihapon han mga puntos nga diri lakip ipagawas tungod han pambubliko ug pribado nga entereses pansiguridad.

Ipasabot an im karuyag nga paagi han pagpasabot ha imo.

Isumat an paagi kun unanhon ka pasasabton han impormasyon nga imo gin-aaro, basi ipasabot ha imo an progreso han imo gin-aaro, ngan kun paunan-o ka pahahabaroon, pananglitan abelable na ine nga imo gin-aaro na datos.

Pira man ka adlaw an pag-proseso?

Igin-mamandu han FOI EO nga paabuton la hin kinse(15) diyas.

Kun mayda na kabatonan an imo pakiana, makakarawat mo an dokumento pinaagi ha Post Office o ha email, ug pwede gihapon didto mismo han opisina nga imo gin-aaroan han impormasyon ngan pwede man gihapon mag-esplikar an opisina nga hintutungdan kun kay-ano nga na delatar o waray mahihatag an baton han imo pakiana.

Usahay daman, nagkikinahanglan pa an ahensiya hin dugang nga mga oras o adlaw, agud ma proseso o ma-repaso an baton han imo pakiana, ngan kun masugad hine, papasabton ka nga kinahanglan pa hin plaso hin panahon nga maabot pa hin bayente (20) ka adlaw nga mayda opisina.